

Armoedige "nullen en enen"

Auteur: Rinus Alewijnse, Middelburg 2008

Michiel Hegener gaf in de *NRC-Cultuur* van 9 maart 2007 een boeiende beschouwing over de teloorgang van het "schilderachtige" in de fotografie door de opkomst van de digitale camera.

Opmerking: digitale foto's bestaan net als andere computerbestanden uit eindeloze reeksen, schijnbaar betekenisloze "nullen en enen" (bits) - bij kleurenfoto's in 3 groepjes van 8 per beeldpunt ("pixel") – vandaar de titel van zijn stukje.

Maar hij bedoelt eigenlijk dat bij de overgang van de ambachtelijke zwart-wit fotografie van vroeger naar de automatische kleurenfotografie van nu zoveel scheppende kwaliteit verloren is gegaan, dat je met recht van "armoede" kunt spreken. Maar is dat eigenlijk wel waar?

Als voorbeeld noemt hij twee beroemde fotografen uit die ambachtelijke tijd: de *Amerikaan Ansel Adams* (1902-1984) en de *Fransman Henry Cartier-Bresson* (1908-2004) van wie er onlangs in *Amsterdam* nog een boeiende overzichtstentoonstelling was.

Een grotere tegenstelling is al niet denkbaar: [Adams](#) werkte altijd met een grootbeeldcamera of statief en maakte prachtige verstilde landschapsfoto's. Hij was dus minstens een kwartier bezig om zijn camera op te stellen en moest daarna misschien nog uren op de juiste lichtval wachten. Dan maakte hij bijvoorbeeld dit:

[Bresson](#) werkte echter met een kleinbeeldcamera (natuurlijk een [Leica](#)) en legde met een nauwkeurige nonchalance mensen in stad en land vast - zelden geposeerd, maar gewoon op het juiste moment en bij toeval bij de juiste lichtval. Hij maakte bijvoorbeeld dit:

Zwart-wit

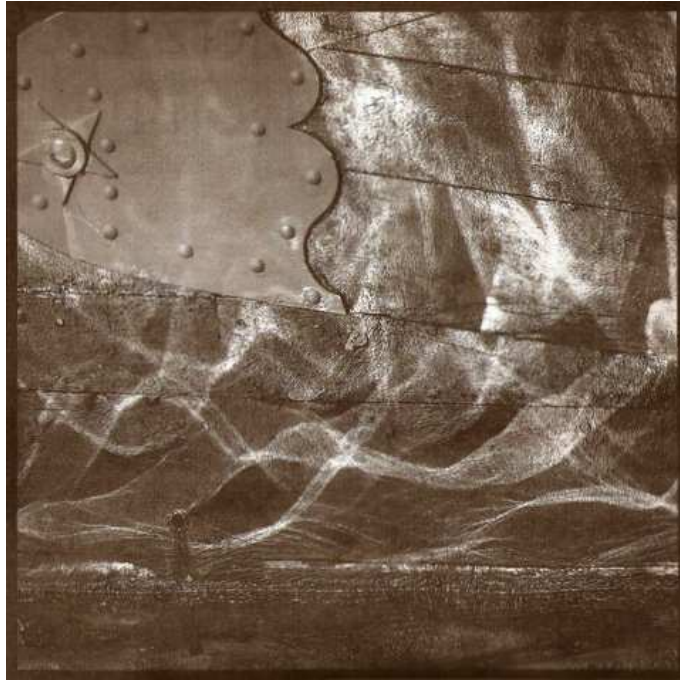
Beiden zullen in hun [doka](#) het [definitieve beeld](#) hebben gecomponeerd dat hun bij de opname al voor ogen stond: uitsnede, papiergradatie, belichting en eventuele bijzondere ingrepen. En beiden hadden het voordeel dat [kleur](#) nog geen dominante rol speelde, want “zwart-wit” zorgde al voor een abstractie van de werkelijkheid en bij het juiste licht kregen die foto's dan vanzelf een schilderachtige sfeer. Weliswaar is het dan nog altijd een kunst om een topfoto te maken, maar je hebt al wel veel mee.

Maar hoe dan ook: elke foto was een lange weg die slechts door enkelen werd bewandeld, alleen al vanwege de kosten en de technische complexiteit. Aan het beginpunt van die weg stond altijd het zien van het uiteindelijk beeld nog voordat de camera ter hand was genomen. En dat geldt eigenlijk nog steeds voor een goede fotograaf - ook met een digitale camera.

Als gevorderde amateur heb ik die weg ook vaak bewandeld toen ik in 1965 met fotograferen begon en al snel een eenvoudige doka had. Ik verdiepte mij grondig in de techniek en experimenteerde met materialen en processen, bouwde meetapparatuur voor mijn vergroter en deed allerlei tests met het [zonesysteem](#) van Adams en schreef daar zelfs artikelen over.

Naast een eigentijdse Nikon spiegelreflexcamera bezat ik ook een oude Topcon-kopie van de beroemde 4x4 Rolleiflex waarmee ik zuinig moest fotograferen want er gingen maar 12 opnamen op zo'n ouderwets rolfilmje. Maar nog steeds tonen die foto's een bijzondere ambachtelijke en schilderachtige sfeer, veel meer dan mijn Nikon-foto's – hoe mooi die op zich ook konden zijn. Dat lag deels aan het vierkante beeldkader en waarschijnlijk ook aan de superieure eenvoud van de [Tessar-achtige](#) lens en zeker aan de kwaliteit van Kodak Verichrome film en papier.

Die tijd is voorgoed voorbij, maar zie toch nog bijna elke week terug in de foto's die [Ruden](#) [Riemens](#) in de PZC plaatst, zoals deze met de titel “Lichtschip”:

Maar nog extremer en helemaal in de stijl van *Adams* was het werken met een stokoude balgcamera met 9x12 platen (*Iford FP4 vlakfilm*).

In 1978 stond ik daarmee in de gotische kathedraal van *Amiens* en maakte na een kwartier instellen deze prachtige opname die de immense hoogte van die kerk bijna voelbaar maakt:

Helaas was het door een verhuizing in 1995 gedaan met mijn doka en toen heb ik ook maar mijn loodzware Nikon-uitrusting van de hand gedaan. Daar kwam een compactere *Olympus* spiegelreflex voor in de plaats en dat was een fijne camera waarmee ik menig kleurenrolletje volgeschoten heb. Maar dat ging toch al de kant op van de huidige digitale kiekjes, want het afdrukken ging buiten mij om en het enige wat ik daarna nog kon doen is verscheuren van de mislukte foto's en bijsnijden van de rest met mijn stokoude papiersnijder (zie [Bijsnijden](#)).

De schilderachtige 4x4 stond toen al in mijn museumpje omdat er geen filmpjes meer voor te krijgen waren en zo ook de 9x12 omdat ik geen doka meer had om die platen te kunnen ontwikkelen en contactafdrukken te maken die ik dan daarna kon scannen en vergroten.

Digitale camera

Ik ben het dus wel met *Hegener* eens dat kleurenfotografie gemakkelijk tot oppervlakkig-realistische foto's leidt (we noemen dat "kiekjes"). Maar dat is eigenlijk niet de schuld van de digitale camera, want die heeft voor mij juist de doka weer doen herleven - maar nu via mijn computerscherm en dat is heel wat comfortabeler dan het tijdrovende gepiel in de "geel-groene duisternis", maar misschien wel wat minder "romantisch".

En daarbij gaat het helemaal niet om ingewikkelde trucs ("photoshoppen"), maar om de eenvoudige handelingen die je vroeger ook in de doka deed: het beeld inkaderen (recht zetten en bijsnijden), iets meer of iets minder contrast papier kiezen, iets korter of iets langer belichten en soms een "trucje-speciaal" - dus eigenlijk gewoon wat *Adams* en *Bresson* ook deden of hun laboranten lieten doen.

Het is toch vaak een kwestie van op het juiste moment op de juiste plaats zijn en dan kun je met een digitale camera ook dit romantische en schilderachtige plaatje maken en dat hoefde daarna nauwelijks gecorrigeerd te worden:

Afdrukken?

De digitale camera heeft mij ook verlost van de last van honderden afdrukken, want op mijn scherm zijn die foto's groter en mooier. Je maakt ze toch in de eerste plaats omdat je er zelf plezier in hebt en dat ze soms ook leuk voor anderen zijn, is dan meegenomen. Voor hen bestel ik dan toch wat afdrukjes via een goede printservice.

Natuurlijk kun je met zo'n camera ook de **armoedige "nullen en enen"** maken die *Hegener* bedoelde, maar gelukkig geldt nog steeds: "*vakmanschap is meesterschap*". Dus een goede fotograaf blijft toch een zeldzaamheid - zelfs met zo'n ogenschijnlijk gemakkelijke digitale camera waar veel meer knopjes op zitten dan vroeger.

En dat geldt ook voor het werken met een duur programma zoals **Photoshop** dat vooral is gemaakt voor de behoeften van vakmensen die van hun werk moeten leven!

Amateurkwaliteit?

Goede amateurs hebben natuurlijk ook oog voor kwaliteit. Maar die kunnen gelukkig uit de voeten met een minder dure camera en een gratis programma zoals **Picasa**.

Als je daarmee je fotoarchief het aanzien waard kunt maken, mag je al dik tevreden zijn, want het is geen enkele kunst om daar een grote chaos van te maken. Mijn Picasa-stukjes op deze website gaan er vooral over hoe je dat gebruikelijke probleem kunt voorkomen.

Opmerking 1: via Google en Wikipedia kun je veel informatie over beroemde fotografen vinden en de getoonde foto's van Adams en Bresson heb ik maar vrijmoedig aan die sites ontleend. De foto van Ruden Riemens heb ik vrijmoedig gescand van de PZC van zaterdag 14 maart 2009.

Opmerking 2: met het uitbrengen van Picasa3 heeft Google voor de fotoliefhebber een nog beter hulpmiddel beschikbaar gesteld, vooral door nog sterkere integratie met Picasaweb waardoor je je foto's veel gemakkelijker dan via e-mail kunt delen met andere liefhebbers.

Opmerking 3: de uitbreiding met gezichtsherkenning in Picasa 3.6 heeft natuurlijk niets met verbetering van de kwaliteit van je foto's te maken, maar kan wel een aantrekkelijk (maar ook bewerkelijk) hulpmiddel zijn om een gigantische verzameling beter toegankelijk te maken.

Opmerking 4: de in Picasa 3.8 toegevoegde koppeling naar de on-line fotobewerker Picnik zal van weinig betekenis zijn voor de verbetering van de kwaliteit van je foto's, maar biedt wel een scala aan "grappen en grollen" en dat vindt men vaak belangrijker dan kwaliteit.